

А. А. Кулик,
аспірант, Сумський державний університет, м. Суми

СТРАТЕГІЯ ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОГО РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

L. Kulyk,
Ph.D. Student, Sumy State University, Sumy

THE STRATEGY OF ECOLOGICALLY BALANCED RESOURCE SAVING DEVELOPMENT
OF THE REGION AS PART OF THE SOCIO-ECONOMIC MODERNIZATION OF UKRAINE'S REGIONS

У статті досліджено основні тенденції та проблеми стратегічного планування регіонального розвитку в Україні. Визначено, що у чинній Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р. питання досягнення сталого розвитку, зниження енергоємності, підвищення рівня ресурсоефективності та інноваційності економік регіонів, поліпшення екологічної ситуації на територіях приділено недостатньо уваги. Проаналізовано досвід провідних країн світу у сфері регіонального ресурсоефективного розвитку, стимулювання впровадження ресурсозберігаючих заходів у практичну діяльність суб'єктів господарювання задля створення необхідних і достатніх передумов ефективного вирішення проблем обмеженості регіональних ресурсів, підвищення якості життя населення, зниження рівня забруднення довкілля. Обґрунтовано необхідність розроблення і реалізації стратегій екологічно збалансованого ресурсозберігаючого розвитку регіонів (ЕЗРР), що сприятиме виконанню довгострокових цілей та завдань щодо ресурсозбереження, підвищенню ресурсоефективності та конкурентоспроможності економіки областей у цілому. Сформовано пріоритетні напрями стратегій ЕЗРР регіонів України для реалізації існуючого потенціалу територіального ресурсозбереження. Розроблено схему взаємоузгодження та взаємозв'язку стратегій різних управлінських рівнів. Визначено місце та роль стратегій ЕЗРР у багаторівневій системі стратегій розвитку з метою систематизації заходів та проєктів із ресурсозбереження, уникнення їх дублювання, раціонального використання виділених на ресурсозбереження коштів, а також підвищення його технічних і економічних результатів.

The major trends and issues of strategic planning of regional development in Ukraine were studied in the article. It was determined that in the National Strategy for Regional Development until 2020 the issues of achieving sustainable development, reducing power consumption, improving levels of resource efficiency and innovation of economies of the regions, improving the ecological situation in the territories were given insufficient attention. The experience of leading countries in the sphere of regional resource-efficient development and promotion of energy-saving measures in the practice of business entities in order to create the necessary and sufficient prerequisites for effective solving problems of limited regional resources, improving the quality of life and reducing pollution was analyzed. The necessity of developing and implementing the strategies of the ecologically balanced resource saving development of the regions was substantiated. It will facilitate implementation of long-term goals and objectives of resource saving, improving resource efficiency and competitiveness of the regional economies as a whole. The priority areas of the strategies of ecologically balanced resource saving development of the regions of Ukraine were formed for the implementation of existing territorial potential of resource saving. The scheme of mutual solution and relationship of strategies for different management levels was developed. The place and role of strategies of ecologically balanced resource saving development in a multi-system of development strategies were determined in order to systematize activities and projects of resource saving, avoiding their duplication, rational use of funds allocated for the resource saving and also for improving its technical and economic results.

Ключові слова: стратегічне планування, ресурсозбереження, ресурсоефективність, сталий розвиток, природні ресурси, регіон.

Keywords: strategic planning, resource saving, resource efficiency, sustainable development, natural resources, region.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зміна внутрішніх та зовнішніх умов соціально-економічного розвитку областей України, недосконалість державної політики, зміна тенденцій та цілей розвитку регіонів упродовж останніх років, зростання територіальних диспропорцій, загострення питань пошуку і раціонального використання природних ресурсів, необхідність застосування енергозберігаючих технологій у зв'язку з високим рівнем енергоємності економіки ре-

гіонів актуалізують питання удосконалення управління регіональним розвитком.

На етапі реформування системи управління регіоном зростає значення стратегічного планування як інструменту безпосереднього впливу держави на процеси збалансованого відтворення регіональних економічних систем. Одним із дієвих засобів стратегічного планування є розроблення державної стратегії регіонального розвитку, яка повинна бути орієнтована на визначення пріоритетних

цілей розвитку регіонів, зростання їх конкурентоспроможності, підвищення ефективності використання природних ресурсів, формування дієвих механізмів фінансування трансформацій регіональних комплексів [1, с. 302]. Проте модернізацію господарських комплексів областей України та затвердження нових установчих документів стратегічного планування регіонального розвитку неможливо здійснити без формування стратегій екологічно збалансованого ресурсозберігаючого розвитку (ЕЗРР) регіонів. Останні передбачають реалізацію заходів, орієнтованих на забезпечення сталого розвитку, впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій.

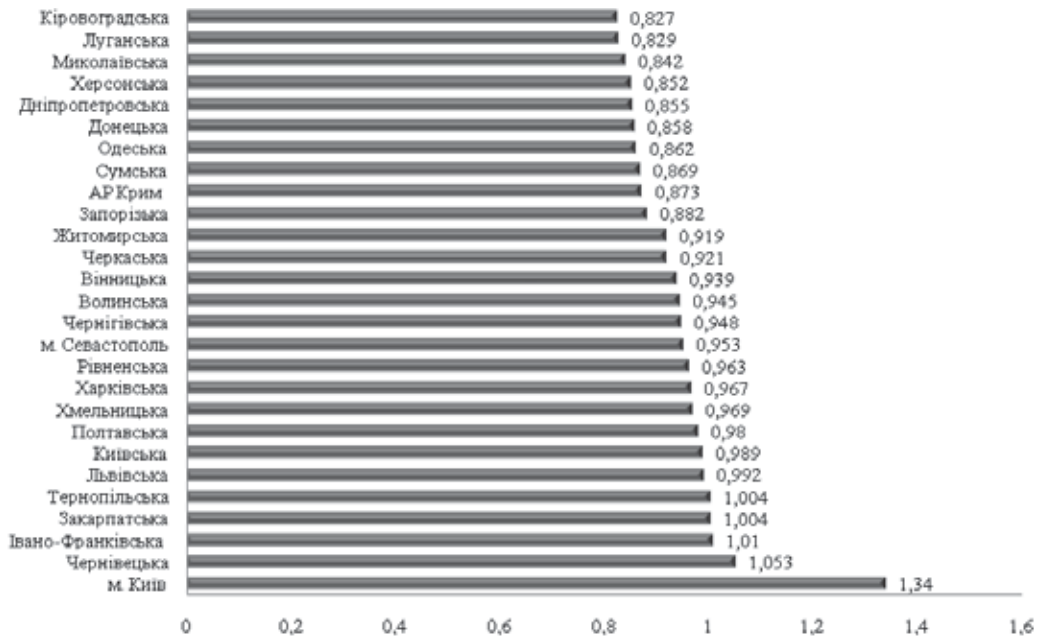

Рис. 1. Індекс сталого розвитку регіонів України у 2013 р.

Джерело: [7].

Як показує світовий досвід, у першу чергу, у цьому напрямі необхідно здійснити комплекс теоретичних та методологічних кроків, які охоплюють розроблення та удосконалення наукових засад стратегічного планування ЕЗРР регіонів України. Загальною тенденцією світового розвитку є формування ресурсоефективних, ощадливих та конкурентоспроможних форм господарювання саме в рамках регіону. Розглядаючи проблеми ресурсозбереження в Україні у такому розрізі, слід відзначити безпосередній зв'язок регіонального рівня з вирішенням низки питань щодо створення необхідних умов для зниження не тільки показників ресурсо- та енергоємності виробництва, але й підвищення ефективності використання наявних природних ресурсів, використання сучасних методів управління економікою, а також формування відповідного інституціонального середовища [2, с. 4]. Все це обумовлює об'єктивну необхідність розроблення теоретико-методологічних засад стратегічного планування ЕЗРР регіонів, що засвідчує актуальність даного дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Тематика статті стосується декількох наукових сфер. Теоретичні та методологічні основи управління екологічно збалансованим розвитком, напрямом якого є ресурсозбереження, детально досліджувалися у працях вітчизняних вчених Б. Данилишина, Н. Кондратенко [2], А. Мельника, І. Сотник [3] та ін. Основи формування стратегій та стратегічного управління висвітлено у працях С. Гаркавенко, Н. Куденко, Ю. Мельник [4; 5] та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових доробок, питання розроблення стратегій ЕЗРР регіонів є недостатньо вивченим, залишається дискусійним і потребує подальшого дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження тенденцій та проблем стратегічного планування регіонального розвитку в Україні як дієвого інструменту державного впливу на процеси збалансованого відтворення регіональних економічних систем, а також формування на цій основі наукових засад та пріоритетних напрямів стратегій ЕЗРР регіонів України для реалізації існуючого потенціалу територіального ресурсозбереження.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Забезпечення сталого розвитку регіонів — один з основних принципів регіональної політики країн Євро-

пейського Союзу (ЄС). Водночас показники сталого розвитку в Україні значно відстають від значення аналогічних показників європейських країн. Крім того, простежується диференціація території за індексом сталого розвитку і в межах самої України (рис. 1) [6, с. 1].

Курс на євроінтеграцію, визначений нашою державою як пріоритетний, передбачає впровадження європейських стандартів якості життя, найкращих практик країн ЄС щодо досягнення сталого розвитку регіонів. Інтегрований сталий розвиток на основі ресурсо- та енергозбереження є важливим напрямом європейської регіональної політики впродовж останніх декількох десятиліть, що підкріплюється відповідними програмами заходів та фінансуванням. Зокрема, на цілі сталого розвитку та ресурсозбереження у ЄС за 2007—2013 рр. було виділено 21,1 млрд євро [8]. Зазначимо, що сталий розвиток є однією з першочергових цілей Стратегії зростання Європи-2020, яка була затверджена Єврокомісією та урядами країн-членів у 2010 році.

Україні, окрім досвіду регіонального розвитку розвинених країн світу, слід брати до уваги тренди регіонального розвитку та політики у країнах, які швидко наздоганяють світових лідерів і у недалекому майбутньому можуть ними стати самі. Зокрема, це стосується Китаю та Бразилії. Так, однією із стратегічних цілей цих країн є зменшення екодеструктивного впливу, а також врахування обмежень навколишнього природного середовища і вимог сталого розвитку держави та її регіонів у процесі розробки й впровадження політики регіонального розвитку [9, с. 40—42].

Тому в умовах активізації процесів євроінтеграції, використовуючи накопичений досвід провідних країн світу, українському уряду слід звернути увагу на розроблення механізму формування, впровадження та реалізації стратегій ЕЗРР регіонів на базі принципів сталого розвитку. В майбутньому цей напрям має стати невід'ємною складовою стратегічного планування державної регіональної політики, що передбачає його обов'язкове врахування в установчих документах загальнонаціонального рівня.

У Методичних рекомендаціях щодо формування регіональних стратегій розвитку, затверджених наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29 липня 2002 р. № 224 [10, с. 1], регіональна стратегія розвитку визначається як стратегічний план розвитку регіону, що формує цілі, завдання, пріоритети, напрям сталого соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей України, міст

Таблиця 1. Нормативно-правова база України щодо розроблення регіональних стратегій розвитку

	Назва документа	Номер документа, дата прийняття	Суть правового регулювання
1	Конституція України	№ 254к/96-ВР від 28.06.1996 р.	Основний Закон України. Конституція визначила територіальний устрій та органи місцевого самоврядування України. Відповідно до ст. 132 Конституції України «територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій»
2	Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»	№ 2411-VI від 01.07.2010 р.	Визначаються загальні принципи державної регіональної політики, засади внутрішньої політики у сферах розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, зокрема впровадження системи екологічно збалансованого використання природних ресурсів
3	Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів»	№ 2850-IV від 08.09.2005 р.	Визначаються засади реалізації державної регіональної політики щодо стимулювання розвитку регіонів та подолання депресивності територій
4	Бюджетний Кодекс України	№ 2456-VI від 08.07.2010 р.	Регулюються питання формування та виконання державного і місцевих бюджетів, а також способів фінансування регіонального розвитку. Зокрема ст. 24-1 регулює питання створення і функціонування Державного фонду регіонального розвитку
5	Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України»	№ 1602-III від 23.03.2000 р.	Визначаються правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку України, окремих галузей економіки й окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави
6	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	№ 280/97-ВР від 21.05.1997 р.	Визначаються статус та повноваження органів у системі формування і реалізації державної регіональної політики та регіонального розвитку
7	Закон України «Про місцеві державні адміністрації»	№ 586-XIV від 09.04.1999 р.	Визначаються організація, повноваження та порядок діяльності місцевих державних адміністрацій
8	Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку	№ 224 від 29.07.2002 р.	Встановлюються єдиний порядок та основні методичні засади розроблення Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями регіональних стратегій розвитку

Джерело: [10—17].

Києва та Севастополя на середньостроковий (4—6 рр.) і довгостроковий (10—15 рр.) періоди.

При формуванні регіональних стратегій розвитку враховуються загальнодержавні пріоритети, здійснюється оцінка конкурентних переваг, можливостей, обмежень і загроз для розвитку кожного регіону, визначаються пріоритетні завдання розвитку, плануються скоординовані дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, спрямовані на реалізацію визначених завдань, формується критерії їх оцінювання та методи розв'язання.

Нормативно-правовою базою для розроблення регіональних стратегій розвитку в Україні (табл. 1) є Конституція України, Закони України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики", "Про місцеве самоврядування України", "Про стимулювання розвитку регіонів", "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України", відповідні акти Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативні акти органів влади Автономної Республіки Крим, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування тощо. При розробленні стратегій ЕЗРР регіонів необхідно також враховувати документи Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища і розвитку Ріо-92 "Порядок денний на XXI століття", інші міжнародні нормативні акти [5, с. 90].

Стратегічне планування регіонального розвитку було започатковано в Україні у 2006 р. розробленням та затвердженням Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) на період до 2015 р. Хоча в даній стратегії було визначено пріоритети розвитку регіонів та інструменти їх досягнення, вона не була позбавлена

низки недоліків, більшість з яких стосувалася фінансування стратегічних напрямів, зокрема:

— фінансове забезпечення реалізації ДСРР не містило конкретних джерел ресурсів для здійснення проектів по досягненню визначених цілей (окрім коштів бюджету), а також не вказувався механізм використання коштів місцевих та державного бюджетів;

— було доведено неефективність прямого субсидування регіонів із державного бюджету, встановлення пільгових режимів. Ці заходи виявились неспроможними вирішити як внутрішні регіональні проблеми (депресивність розвитку, монофункціональність територій), так і проблеми міжрегіонального розвитку (прискорення структурної модернізації виробничих регіональних комплексів, забезпечення вирівнювання регіональних диспропорцій соціально-економічного розвитку) [1, с. 304];

— запропоновані в стратегії традиційні інструменти та механізми впливу на регіональний розвиток (наприклад, пряме державне інвестування, укладання державних контрактів, державні замовлення) не створили очікуваних стимулів до саморозвитку, не активізували місцеву економічну ініціативу, розвиток підприємництва, а лише посилили існуючі проблеми територій.

Головним недоліком ДСРР на період до 2015 р., на нашу думку, було те, що проблеми досягнення саме стало розвитку, підвищення ресурсоефективності регіональних економік, інструменти та шляхи їх вирішення залишилися практично поза увагою розробників документу. Водночас концентрація на актуальних напрямках регіонального ресурсозберігаючого розвитку, стимулювання першочергового впровадження їх у практичну діяльність суб'єктами господарювання дозволили б ефективно вирішити існуючі проблеми регіонів, підви-

щити якість життя населення, знизити рівень забруднення довкілля.

Функціонування протягом тривалого періоду не ефективної системи державного управління регіональним розвитком та непрозорого механізму його фінансового забезпечення призвели до того, що 6 серпня 2014 р. постановою Кабінету Міністрів України № 385 була затверджена нова Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р. Метою чинної ДСРР було визначено "створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України з метою забезпечення соціальної та економічної єдності держави, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, активізації економічної діяльності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних та інших стандартів для кожного громадянина незалежно від місця проживання" [18, с. 11]. Офіційними стратегічними цілями ДСРР на період до 2020 р. стали:

- підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;
- територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток;
- ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку [18, с. 5].

У чинній ДСРР зазначається, що найбільш важливими викликами сьогодення для здійснення ефективної регіональної політики є висока енергоємність валового регіонального продукту та відсутність реальної інноваційності в економіці регіонів, погіршення екологічної ситуації. Незважаючи на всю терміновість розв'язання зазначених проблем для покращення еколого-економічної ситуації та енергоефективності в регіонах України, у ДСРР на період до 2020 р. їхнє вирішення носить фрагментарний характер. Даний аспект регіональної політики не сформований як офіційна стратегічна мета ДСРР, а лише частково згадується серед операційних цілей, зокрема [18, с. 18, 22, 27]:

— підвищення рівня енергоефективності в регіонах та диверсифікація джерел енергопостачання: зниження рівня енергоємності виробництва одиниці продукції, робіт та послуг; створення системи стимулювання підвищення рівня енергоефективності; зменшення втрат паливно-енергетичних ресурсів за допомогою здійснення технічних, технологічних, організаційних та інших заходів, у тому числі оновлення основних фондів, запровадження енергоефективних технологій, модернізації виробничих потужностей;

— надання якісних житлово-комунальних послуг: забезпечення сталого розвитку систем водопостачання та водовідведення; створення конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг, підвищення їх якості; реконструкція і капітальний ремонт водопровідних, каналізаційних та теплових мереж; запровадження сучасних методів і технологій у сфері поводження з побутовими відходами;

— підтримка підприємств, діяльність яких спрямована на підвищення рівня енергоефективності, збільшення частки енергії, отриманої з альтернативних видів палива;

— запровадження новітніх технологій;

— покращення якості навколишнього природного середовища.

Отже, на сучасному етапі реформування регіональної політики виникла об'єктивна необхідність удосконалення стратегічних напрямів ДСРР та формування в її рамках стратегій ЕЗРР регіонів, реалізація яких в областях України сформувавши б необхідні і достатні передумови для ресурсоефективної та ресурсозберігаючої діяльності, об'єднуючи зусилля окремих підприємств, населення, громадських організацій, місцевих, регіональних та загальнодержавних органів влади.

Виходячи із вищезазначеного, пріоритетними напрямами стратегії ЕЗРР регіонів, на нашу думку, мають стати, зокрема (рис. 2): зменшення рівня забруднення в регіонах, покращення їх екологічного благоустрою, екологічна освіта та формування самосвідомості людей у сфері ресурсозбе-

реження, підвищення ресурсоефективності регіональної економіки, підтримка сфери наукоємного виробництва та дослідних установ, розвиток невиробничої сфери, модернізація промислових регіональних комплексів.

Важливу роль у досягненні визначених пріоритетних напрямів стратегій ЕЗРР регіонів відіграє врахування особливостей кожного регіону, виходячи з актуальних для нього екологічних та соціально-економічних проблем. Окрім цього, регіональна стратегія ЕЗРР повинна формуватися на основі максимально ефективного використання наявних та потенційних ресурсів регіону. Набір пріоритетних напрямів стратегій ЕЗРР для різних регіонів буде відрізнятися, але, в першу чергу, доцільно обирати запропоновані нами стратегічні напрями ресурсозбереження. У цілому комплексний розвиток усіх напрямів ресурсозбереження на територіях областей дасть змогу сформувати нову ідеологію господарювання, що базується на економічному використанні наявної ресурсної бази, оптимальному співвідношенні первинних і вторинних ресурсів, підвищенні наукоємності виробництва, поліпшенні екологічної ситуації, якості та рівня життя населення.

Процес стратегічного планування регіонального розвитку повинен відбуватися паралельно на усіх рівнях господарювання з відповідним взаємоузгодженням інтересів та можливостей держави, з обов'язковістю зворотного зв'язку: формування стратегій вищого управлінського рівня має бути взаємопов'язано зі стратегіями суб'єктів управління, які входять до його складу, враховувати їхні проблеми та пріоритети розвитку; стратегії усіх управлінських рівнів повинні узгоджуватися між собою, ґрунтуватися на однакових принципах і бути спрямованими на досягнення спільних цілей зі своєчасним їх взаємним коригуванням у разі змін умов господарювання. Взаємозв'язок та взаємоузгодження стратегій різних рівнів суб'єктів стратегічного управління і місце стратегій ЕЗРР регіонів у багаторівневій системі стратегій розвитку, яка охоплює державний, регіональний рівень та рівень окремих суб'єктів господарювання, схематично відображені на рисунку 3.

Важливість взаємоузгодження загальнодержавних, регіональних та місцевих стратегій і програм, зорієнтованих на ресурсозбереження, полягає у необхідності уникнення дублювання заходів та проектів, дотримання правильного розставлення пріоритетів при здійсненні ресурсозберігаючої діяльності задля уникнення нераціонального використання виділених на ресурсозбереження коштів та зниження його технічних і економічних результатів. Практика показує, що коли регіональні та місцеві органи влади не мають комплексної стратегічної програми дій з ресурсозбереження, вони починають фінансувати з бюджету ресурсозберігаючі проекти, економічні результати яких суттєво не впливають на якісну зміну ситуації з ресурсозабезпечення території [3, с. 178]. Тому розроблення і реалізація стратегій ЕЗРР регіонів відіграє у вирішенні зазначених проблем ключову роль, сприяючи, при цьому, виконанню довгострокових цілей та завдань щодо ресурсозбереження, передбачених у ДСРР на період до 2020 р., ефективному розподілу коштів із бюджетів різних рівнів на ресурсозбереження, підвищенню ресурсоефективності та конкурентоспроможності економіки областей у цілому.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження доцільно зробити такі висновки.

Чинна Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 р. має певні недоліки. Зокрема проблемам досягнення сталого розвитку, зниження енергоємності, зростання інноваційності економік регіонів, підвищення їх ресурсоефективності, поліпшення екологічної ситуації на територіях приділено недостатньо уваги. Проте, як засвідчує досвід регіонального розвитку провідних країн світу, концентрація на актуальних напрямках регіонального ресурсозбереження, першочергове впровадження їх у практичну діяльність

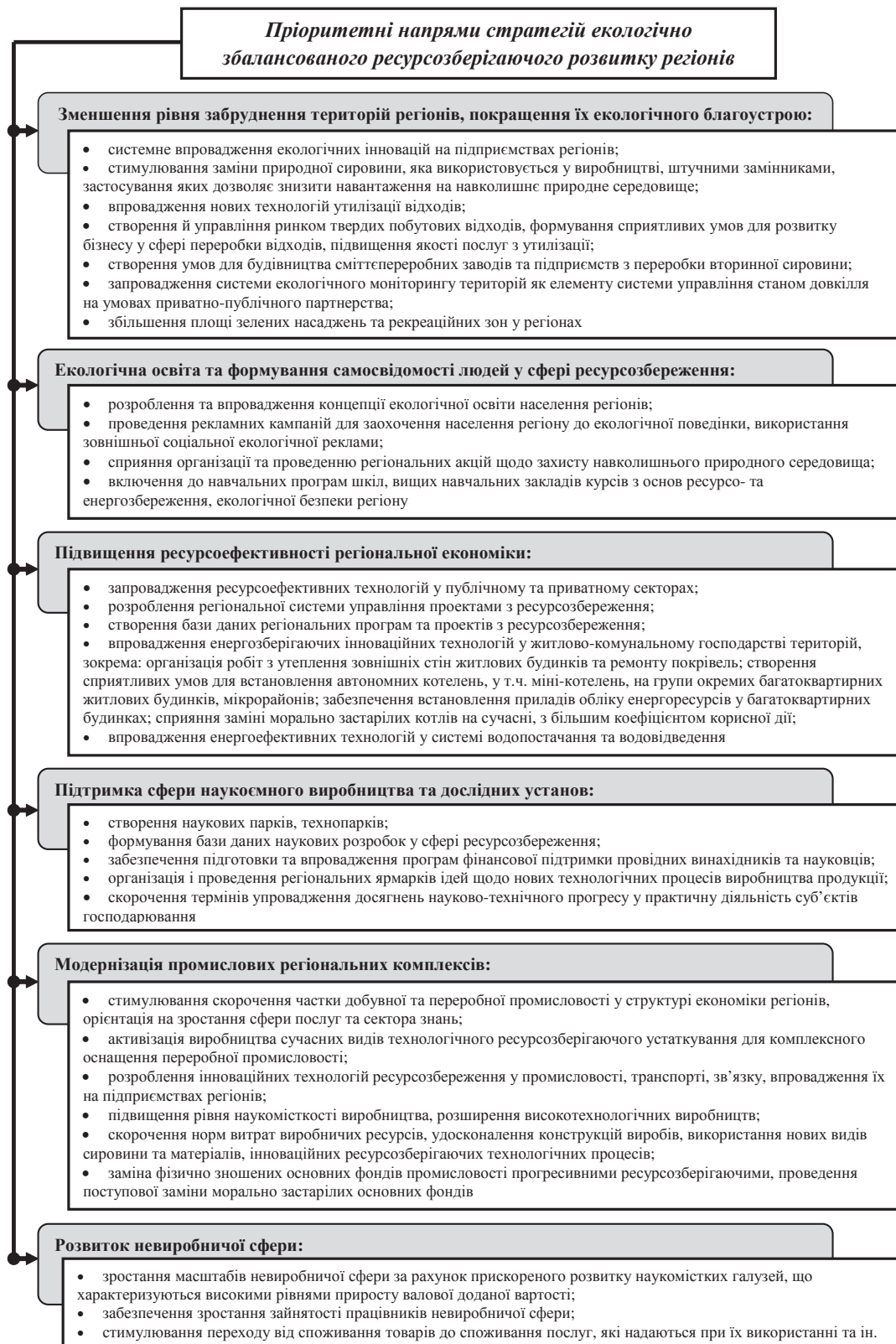

Рис. 2. Пріоритетні напрями стратегій ЕЗРР регіонів України

Джерело: складено автором.

суб'єктів господарювання дозволило б ефективно вирішувати існуючі проблеми регіонів, підвищувати якість життя населення, знижувати рівень забруднення довкілля. Тому на сучасному етапі реформування регіональної політики виникає об'єктивна необхідність удосконалення стратегічних напрямів ДСРР та формування у її рамках стратегій ЕЗРР регіонів. Реалізація останніх в областях України спроможна сформувати необхідні і достатні передумови для активізації ресурсозберігаю-

чої діяльності, об'єднуючи зусилля окремих підприємств, населення, громадських організацій, місцевих, регіональних та загальнодержавних органів влади.

Запропоновані нами пріоритетні напрями стратегій ЕЗРР регіонів спрямовані на вирішення найбільш актуальних еколого-економічних проблем регіонального розвитку України. В цілому комплексна розбудова усіх напрямів ресурсозбереження на територіях областей дасть змогу сформувати нову ідеологію господарювання, що ба-

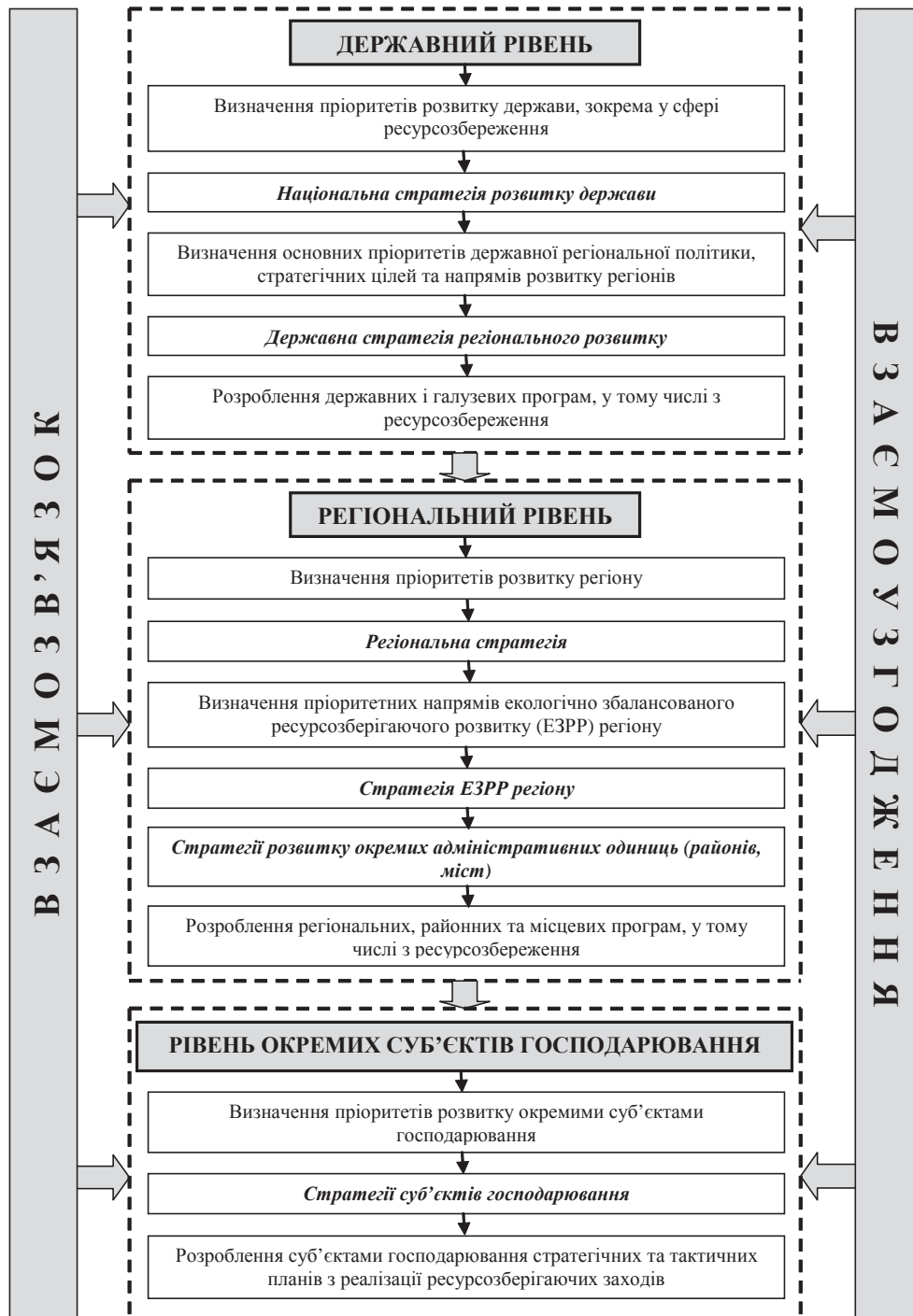

Рис. 3. Взаємозв'язок та взаємоузгодження стратегій різних суб'єктів рівнів управління і місце стратегій ЕЗРР регіонів у багаторівневій системі стратегій розвитку

Джерело: складено автором.

зується на економному використанні наявної ресурсної бази, оптимальному співвідношенні первинних і вторинних ресурсів, підвищенні наукоємності виробництва, поліпшенні екологічної ситуації, якості життя населення. Для досягнення практичної реалізації встановлених пріоритетів нами розроблено схему взаємоузгодження та взаємозв'язку стратегій різних управлінських рівнів, яка складається із державного, регіонального та рівня окремих суб'єктів господарювання. Визначено місце та роль стратегій ЕЗРР у багаторівневій системі стратегій розвитку з метою систематизації заходів та проектів із ресурсозбереження, уникнення дублювання останніх, раціонального використання виділених на ресурсозбереження коштів, а також підвищення його технічних і економічних результатів.

Подальші дослідження будуть спрямовані на пошук альтернативних джерел фінансування реалізації стра-

тегій ЕЗРР регіонів та визначення пріоритетності фінансування стратегічних цілей.

Література:

1. Шевченко О.В. Регулятивні підходи до стратегування регіонального розвитку / О.В. Шевченко // Економічні науки. Серія: Регіональна економіка: збірник наукових праць. — Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. — №11 (43). — С. 301—308.
2. Кондратенко Н.О. Теоретико-методологічні засади стратегії ресурсозбереження у регіональних економічних системах: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.05 / Н.О. Кондратенко. — К.: ВПЦС України НАН України, 2010. — 469 с.
3. Сотник І.М. Еколого-економічні механізми мотивації ресурсозбереження: монографія / І.М. Сотник. — Суми: ВВП "Мрія-1" ТОВ, 2008. — 357 с.

4. Мельник Ю.М. Аналіз чинників впливу при виборі регіональної стратегії екологічно сталого розвитку (на прикладі Сумської обл.) / Ю.М. Мельник // Механізм регулювання економіки. — 2008. — № 4, Т.2. — С. 159—165.

5. Соціально-економічна мотивація інноваційного розвитку регіону: монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, професора О. В. Прокопенко. — Суми: Сумський державний університет, 2012. — 576 с.

6. Баталов О.А., Засадко В.В. Забезпечення сталого розвитку міст як складова соціально-економічної модернізації регіонів України. Аналітична записка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1611/>

7. Аналіз сталого розвитку регіонів України. Світовий центр даних. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://wcd.org.ua/uk/services/ukraine-sd>

8. Urbandevelopment. Statistical snapshot 2007—2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/themes/

9. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики: аналітичний звіт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part-UA.pdf

10. Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України 29.07.2002 № 224 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME0-2121.html

11. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>

12. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

13. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 8.09.2005 № 2850-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1562-17>

14. Бюджетний Кодекс України: Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

15. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 № 1602-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>

16. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr>

17. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9.04.1999 № 586-XIV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

18. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р.: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p>

References:

1. Shevchenko, O.V. (2014), "Regulatory approaches to developing strategies of regional development", *Ekonomichni nauky. Seriya: Rehional'na ekonomika*, vol. 11 (43), pp. 301—308.

2. Kondratenko, N.O. (2010), "Theoretical and methodological basis of strategies of resource saving in regional economic systems", *Abstract of doctoral disser-*

tation, Development of productive forces and regional economy, Council for researching of productive forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

3. Sotnyk, I.M. (2008), *Ekoloho-ekonomichni mekhanizmy motyvatsii resursozberezhennia* [Ecological and economic mechanisms of motivation of resource saving], VVP "Mriia-1" TOV, Sumy, Ukraine.

4. Melnyk, Y.M. (2008), "Analysis of impact factors in choosing a regional strategy for ecologically sustainable development (for example, Sumy region)", *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, vol. 4, no. 2, pp. 159—165.

5. Prokopenko, O.V. (2012), *Sotsial'no-ekonomichna motyvatsiia innovatsijnoho rozvytku rehionu* [Socio-economic motivation of innovative development of the region], Sumy State University, Sumy, Ukraine.

6. Batalov, O.A. and Zasadko, V.V. (2013), "Sustainable urban development as a part of social and economic modernization of Ukraine's regions", *Rehional'nyj rozvytok*, [Online], vol. 13, available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1611/> (Accessed 13 February 2015).

7. World Data Center (2013), "Analysis of sustainable development of regions of Ukraine", available at: <http://wcd.org.ua/uk/services/ukraine-sd> (Accessed 25 February 2015).

8. European Commission (2007), "Urbandevelopment. Statistical snapshot 2007—2013", available at: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/themes/ (Accessed 13 February 2015).

9. The European Union Project "Support to Ukraine's Regional Development Policy" (2013), *Analytical Report "Regional development and state regional policy in Ukraine: state and prospects of changes in the context of global challenges and European standards of policy"*, available at: http://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part-UA.pdf (Accessed 12 February 2015).

10. The Ministry of Economy and European Integration of Ukraine (2002), "The methodical recommendations for forming regional strategies of development", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME02121.html (Accessed 09 February 2015).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), *The Constitution of Ukraine*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (Accessed 05 March 2015).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), *The Law of Ukraine "On basis of domestic and foreign policy"*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (Accessed 01 March 2015).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), *The Law of Ukraine "On stimulating regional development"*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1562-17> (Accessed 08 March 2015).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), *The Codex of Ukraine "The Budget Codex of Ukraine"*, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 02 March 2015).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), *The Law of Ukraine "On state forecasting and development program of economic and social development of Ukraine"*, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1602-14> (Accessed 02 March 2015).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), *The Law of Ukraine "On local government in Ukraine"*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr> (Accessed 03 March 2015).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), *The Law of Ukraine "On local administration"*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14> (Accessed 02 March 2015).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "National Strategy for Regional development till 2020""", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p> (Accessed 01 March 2015).

Стаття надійшла до редакції 02.04.2015 р.